

СУХАНШИНОСӢ

УДК: 8 тоҷик – 8; 901

ҲОШИМОВА Х.А.¹

ФАЪОЛИЯТИ АДАБИИ ҶАЛОЛ ИКРОМӢ ДАР
СОЛҲОИ 30-40-УМИ ҚАРНИ ХХ

Дар мақола фаъолияти адабии яке аз пайравони С. Айни Ҷалол Икромӣ баррасӣ шудааст. Нависанда дар давоми солҳои 30-40-уми қарни ХХ беш аз чаҳор повестро навишт, ки муаллифи мақола мазмун ва аҳамияти онҳоро ошкор месозад. Ин повестҳо ба ташаккулёбии жанри повести тоҷикӣ замина гузошта, ба раванди насри адабиёти шӯравӣ нақши муассире расондаанд. Албатта, саҳми устод С. Айни дар роҳнамоии адабии нависанда Ҷалол Икромӣ ниҳоят бузург мебошад, ки ба ин масъала дар мақола таваҷҷуҳи бештаре дода шудааст. Ва инчунин муаллиф ба натиҷае мерасад, ки ҳаёти адабии нависандагони тоҷик дар тӯли солҳои 30-40-уми қарни ХХ мураккаб буд, зеро дигаргуниҳои таърихию сиёсӣ, оғози фарматсияи нави ҷамъиятӣ, ба амал омадани тағйиротҳои иҷтимоӣ фарҳангӣ ва тазодҳои он давр ба аҳли адаб бетаъсир намонд.

Калимаҳои калидӣ: адабиёт, фаъолият, нависанда, повест, мазмун, саҳм, тағйирот, фарҳанг.

Ҷустуҷӯҳои адабии Ҷ. Икромӣ дар солҳои 30-ум оғоз ёфта, дар давоми як даҳсола ба авҷ вусъат ёфт. Бояд гуфт, ки пеш аз ҳама, тарбияи хонаводагӣ, нақлу ривоятҳо ва суҳбатҳои хидматгори падараш Турсун, қиссаву афсонагӯии янғааш, дигаргуниҳои иҷтимоӣ ва сиёсӣ замона ва аз тарафи дигар, роҳнамоӣ ва нақши устод Айни барои фаъолияти минбаъдаи адабии нависанда замина гузошт. Хусусан, саҳми устод С. Айни дар роҳнамоии адабии нависанда ниҳоят бузург аст. Ба ин мазмун мунаққид А. Набавӣ ишора карда мегӯяд: «Айни ба олами зиндагӣ ва фаъолияти адабии Икромӣ ба сифати тарбиятгар ва устод якумрӣ дохил гардида, дар рушди камоли вай нақши муассире гузошт» [9, 123]. Ҷамчунин мутоилаи зиёди китобҳо ва тарҷумаҳои туркӣ, форсӣ, тоторӣ ва монанди ин роману ҳикояҳои Жюль Верн, Виктор Гюго, Балзак, Пушкин, Лермонтов, Гогол, Тургенев, Чехов барои камолоти нависандагии Ҷалол Икромӣ низ заминаи устувор гузошт.

Дар давраи аввали эҷодиёти Ҷ. Икромӣ, дар тасвири образи характерҳо ва ҳатто моҳияти ахлоқии персонажҳои асарҳояш бештар задухӯрди қувваю гурӯҳҳои мухталифи иҷтимоӣ синфӣ мавқеи хос дошт [2, 114]. Шиносӣ бо адабиёти рус ва Ғарб, тарҷумаҳои асарҳои адибони рус, ҷамчунин ба фаъолияти минбаъдаи адабии Ҷалол Икромӣ таъсири амиқе гузошт. Адабиётшинос Муҳаммадҷон Шакурӣ дар ин хусус қайд мекунад, ки: «Икромӣ, пеш аз сар кардани нависандагӣ, бо реализми Ғарб ва адабиёти русӣ шиносӣ пайдо кард, асарҳои А. Чехов, М. Горкий, Л. Толстой ва дигаронро тарҷума кард» [16, 55-56]. Аввалин мунаққиди навиштаҳои Ҷалол Икромӣ Ғ. Абдулло [16, 17] буд, ки эҷодиёти нависандаро ба ду давра тақсим карда, ба давраи аввал асарҳояшро «аз нуктаи назари буржуазияи майда» мансуб донистааст. Дар ин масъала адабиётшиносон Л. Демидчик ва М. Шукурӣ ақидаҳои худро иброз намуданд. Ба ақидаи М. Шакурӣ: «мунаққидон дар вақташ Икромиро сарзаниш мекарданд, ки қаҳрамонҳои нав дар аввалин ҳикояву повестҳои ӯ камнур ва камҳаракат буда, бештар на ба воситаи

¹ **Адрес для корреспонденции:** Ҳошимова Хуршеда Абдуманоновна – научный сотрудник Института языка, литературы, востоковедения и письменного наследия им. Рудаки АН Республики Таджикистан. 734049, Республика Таджикистан, г. Душанбе, ул. Шерализода 6 кв.54. тел.: 934013033.

рафтору кирдораш ва амалиёти фаёлона, балки аз забони муаллиф ва бо декларатсияҳо нишон дода шудааст.

Л. Н. Демидчик дар солҳои 30-ум, махсусан, дар навсозии давр дар роҳи «мустақкам намудани алоқаи эҷодии нависандагони миллатҳои гуногун» ишора намуда, менависад, ки: «дар маърузаи Ғанӣ Абдулло, ки соли 1943 ба тариқи китоби алоҳида chop шудааст, ба эҷодиёти Ҷалол Иқромӣ асосан баҳои нодуруст дода шудааст» [14, 9]. Дар бораи фаёлияти эҷодии нависанда Ғ. Абдулло дар маърузаи 20 ноябри соли 1932 дар маҷлиси шӯбаи адабиёти Институт ва кафедраи адабиёти академияи педагогӣ баромад карда буд ва матни мухтасари он дар маҷаллаи «БАС» таҳти унвони «Ҷалол Иқромӣ ва эҷодиёти ӯ» нашр шуд, ақидаи нодуруст пешниҳод шудааст. Агар ба мавзӯ ва муҳтавои асарҳои дар муддати солҳои 30-40-уми эҷоднамудаи нависанда назар кунем, пай хоҳем бурд, ки нависанда аслан рӯйдодҳо, воқеаҳои он даврро, ки иборат аз муборизаи мардуми қорғару меҳнаткаши одӣ ба муқобили унсурҳои боқимондаи феодали, босмачиён, муллою бойҳо ва бадхоҳони ҷомеаи навбунёд, фидокориҳои онҳо, ташкил шудани қорхонаҳои нав, озодии занон ва макру ҳиллаи бадхоҳону душманони мардум дар роҳи сохтани ҷомеаи нави синфи қорғару деҳқон, ки бо ҳар баҳона ба қорхонаҳою ташкилотҳо ва муассисаҳои давлатӣ дохил мешуданд ва зиён мерасонданд, монанди ҳамин гуна мавзӯҳоро фаро гирифтааст.

Ҳамин тариқ, симои нависандагии Иқромӣ дар аввалин қадамҳояш бо таъсири се омили асосӣ муайян шуда истода буд: фольклору мероси классикӣ, эҷодиёти Айнӣ ва адабиёти русу Ғарб [15, 56]. Бояд гуфт, ки дар бораи Ҷ. Иқромӣ ва фаёлияти адабии ӯ Ғ. Абдулло [3], Х. Мирзозода [7], Ш. Хусейнзода [13], Б. Худойодов [12], Р. Амонов [1], М. Шуқуров [15], Л. Н. Демидчик [16], А. Набиев [9, 10, 11] ва дигар аҳли тадқиқ мулоҳизаю мушоҳидаҳои ҷолибе баён кардаанд.

Ба ақидаи Л. Н. Демидчик солҳои сӣ давраи ташаккули эҷодии Ҷ. Иқромӣ буд ва фаёлияти тарҷумонии ӯ як шакли омӯзиши эҷодӣ ҳисоб меёфт. Аз байни нависандагони рус бештар ба эҷодиёти Чехов майл пайдо кардани Иқромӣ сабаби муайян дошт ва онро аз хусусияти хоси эҷодиёт ва таъбу завқи ӯ ҷустуҷӯ кардан лозим аст [14, 36]. Бояд зикр кард, ки тарҷумаи осори нависандагони рус дар солҳои сӣ ривоч ёфта буд ва Ҷ. Иқромӣ аз ҷумлаи нависандагони тарҷумон буд. Дар ин масъала М. Шақурӣ ҳам ишора карда мегӯяд: «Тарҷумаи осори нависандагони рус – Пушкин, Лермонтов, Лев Толстой, Чехов, Горкий ва мисли инҳо дар солҳои сӣ бағоят ривоч ёфт. Метавтон гуфт, ки ҳама нависандагони тоҷик дар тарҷума иштирок доштанд. Тарҷума мактаби реализм буд ва наври навини тоҷикӣ бисёр нишонаҳое аз сабки реалистии адабиёти русӣ дошт ва ҳанӯз дорад» [8, 288]. Ба андешаи мо тарҷумаи осори нависандагони рус ба фаёлияти адабии нависандагони тоҷик, аз ҷумла Ҷ. Иқромӣ, таъсири амиқе гузошт. Зеро Ҷ. Иқромӣ қиссаҳои «Ду ҳафта» ва «Аз Маскав чӣ овардӣ?» пас аз тарҷумаи «Ҳафта»-и Лебединский ва «Тошканд – шаҳри нон»-и Неверов илҳом гирифта таълиф намудааст. Умуман навъҳои асосии наср ҳикоя, очерк, повест, роман ва монанди ин дар солҳои 30-40-уми дар ҷомеаи нави шӯравӣ бо роҳи нави ишқишоф ташаккул ёфтанд. Дар ин давр нависандагони ҷавони тоҷик, аз он ҷумла Ҷ. Иқромӣ, дар баробари паҳн ва устувор шудани ҷомеаи нави шӯравӣ дар солҳои 30-40-уми қарини ХХ қалами худро санчида, адабиёти бадеиро ташаккул меоданд.

Ҷ. Иқромӣ дар давоми як даҳсола, яъне аз солҳои 1931 то 1940 дар баробари ҳикояҳои зиёд повестҳои «Тирмор» (1931-1934), «Ду ҳафта» (1933), «Аз Маскав чӣ овардӣ?» (1936), «Зӯҳра» (1940)-ро таълиф намуд.

Қиссаи «Тирмор», ки солҳои 1931, 1932, 1943 дар саҳифаҳои маҷаллаҳои «Раҳбари дониш» ва «Барои адабиёти сотсиалистӣ» бо забони лотинӣ ба таъб расид, яке аз намунаҳои созиш додани истеъдоди фитрӣ ва талабҳои замон буд [9, 123]. Ҷалол Иқромӣ дар бораи навишта шудани ин қисса чунин мегӯяд: «Ин асар дар натиҷаи муоина ва таассуроти ҳаётие, ки бевосита худам аз матбаа ва зиндагӣ гирифта будам, ба майдон омад» [16, 29].

Мавзуъву мухтаво ва моҳияту аҳамияти адабии қиссаи «Тирмор» аз ҷониби мунаққидон Х. Мирзозода, М. Шакурӣ, Л. Демидчик А. Набавӣ ва дигарон мавриди таҳлилу таҳқиқ қарор гирифт.

Ба андешаи М. Шакурӣ дар қиссаи «Тирмор» Икромӣ фақат чанд тазоди хурди чанги зидди босмачиён, яъне ба истилоҳ «чангҳои дорои аҳамияти маҳаллӣ»-ро тасвир карда, диққати асосиро ба таҳлилотии психологӣ як батраки ситамдидаи ақибмонда равона кардааст» [16, 29]. Воқеан, солҳои 30-40-уми қарни ХХ давраи шӯравӣ осори сахте дар ҳаёти Ҷ. Икромӣ боқӣ гузошт. Дар давоми солҳои 1937-38 дар тамоми давлати шӯравӣ «ошқор намудани душманони халқ» (давраи репрессия) ба авҷ расида буд. Ҷ. Икромӣ «зараррасони ҷомеаи сотсиалистӣ, миллатчиӣ буржуазӣ ва душмани халқ» эълон дошта ба маҳкама кашиданд ва бо қарори раёсати Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон аз аъзои Иттиҳоди нависандагони шӯравӣ хорич карданд. Вай як солу ду моҳ дар ҳабс буд. Аммо ба ҳар ҳол, оқибат хати озодӣ гирифта, аз зиндон берун шуд. Моҳи январӣ соли 1939 аз нав ба аъзогии Иттиҳоди нависандагон барқарор гардид» [9, 132]. Бо вучуди ин Ҷ. Икромӣ фаъолияти адабиашро қатъ накард, балки бо эҷоди ҳикояҳо ва қиссаҳои талаби давр маҳорати нависандагиро сайқал намуд. Дар солҳои 1931-34 қиссаи «Тирмор»-ро навишт, ки хати сужети он муборизаи пурзӯри синфи коргару меҳнаткашон бар зидди бокимондаҳои ҷомеаи кӯҳна, саргузашти пурфочаи Саида, бунёд ва рушди муносибатҳои нави синфиро фаро гирифтааст. Нависанда дар симои Сангин, Саида ҷавонони муборизи даврро ба тавсир кашидааст. Ҳар ду ҳам кормандони матбааи дар Регистон воқеъбуда, ба муҳит ва сохти нави ҷамъиятӣ мутобиқ мешуданд. Воқеаҳои пурвусъат дар қисса дар зиддият нишон додани унсурҳои бегонаи ҷомеаи нав, ки ба воситаи ба корхонаҳою ташкилотҳо ва муассисаҳои давлати навбунёд роҳ ёфта, зарар мерасонданд, сурат гирифтааст. Ин гуна шахсиятҳо дар симои Камол-биндӣ, Қутбия (духтари Аҳмадбой калушфурӯш), Аҳмадбой, мудирӣ матбаа, Ҳикмат (инспектори участка) баръало ба назар мерасад. Табиати Тешаи Машкоб, Сарвал-хола, Ҳасанҷон Иброҳим дигаранд. Тешаи Машкоб «як аламзада», ки аз марги бармаҳали духтараш бо «сад доғу дард» зинда монда буд, Саидаи дар дами марг бударо начот дод ва ба фарзандӣ хонд. Ин воқеа 25-уми моҳи августи соли 1920 рух дода буд. Тазодҳои ихтилофҳои замони феодалиро нависанда дар саргузашти пурфочаи Саида дар «муҳит» ва «зиндагонии онрӯза» дар «14 соли машаққатрӯзӣ» азобҳои бисёре дида ба лаби гӯр расида буд, ба тасвир кашидааст.

Дар маҷмуъ мавзуъ ва мухтавои қисса вазъияту воқеаҳои таърихӣ даври гузариш аз сохти аморати фарсудаи феодали ба ҷамъияти сотсиалистиро дар бар мегирад. Сужети қисса бо равиши қори Сангин, ки «ба машина қоғаз дода истода ғазал меҳонд», оғоз меёбад. Муколамаи Сангину Саида ва Деянов дар бораи оғози ҳаёти нав, ташаққули синфи коргар ва ҷомеаи дигар дарак медиҳад. Нависанда ба ин васила, на танҳо диққати Сангин, балки хонандаро ба воқеаю рӯйдодҳои пеш аз инқилобӣ: дар «хонаи бой хизмат кардан»-и чандин хизматгорҳо, дарбонҳо, ятимҳо ошно месозад. Хонаи бойи машҳури Бухоро – Мирзо Маҳмудбойро ёдовар шуда, мегӯяд: «Дар ин ҳавлӣ чи корҳо, ки намешуд... фаҳш, беномусӣ, ҷабр, вичдонхоро ба азоб мондан, ятимҳоро гирёндан, задан, ниҳоят ба тӯҳматҳо гирифтҳо карда, мардуми бечораро то ба тақи дор гирифта бурдан, дар ин ҳавлӣ одат шуда будааст» [4, 86].

Равшан аст, ки бо нақли Теша-бобо акс ёфтани вазъияти иҷтимоӣ таърихӣ давр дар мисоли саргузашти пурфочаи Саида ҳаёти қулли ятимон, хизматгорҳо ва мардуми одию меҳнаткаш ва азияткашидаи ҷомеаи феодали инъикос ёфтааст.

Ҷ. Икромӣ саргузашти Саидаро аз забони ноқил оварда, баъзе лаҳзаҳои ҳаёти қахрамонон ба монанди Мирзо Маҳмудбой, Камол, Асрорхони дуохон, Қутбия, Ҳикмат, Ҳамдам ва ғ. тасвир мекунад. Ин қисса дар асоси мушоҳидаҳои бевоситаи нависанда, ки дар матбааи Бухоро шогирди ҳуруфчин шуда кор мекард, навишта шудааст: «Бисёри образҳои асар, - навиштааст Икромӣ – прототип доштанд ва ман ҳамаи одамони медонистагии худамро навиштам. Масалан, образҳои Саида, Сангин, Замира ва мудирӣ матбаа ҳама одамони шинос буданд. Мудирӣ матбаа одами нопок буд ва ман ўро образи манфӣ кардам» [17, 498].

Ҳамин тавр, нависанда дар қиссаи «Тирмор» дар тазодҳои ҳаётии давраи то инқилоб ва баъди он симоҳоро ба тасвир кашадааст, ки иштироккунанда ва шохиди бевоситаи дигаргуниҳои бузурги таърихию сиёсӣ буданд. Муборизаҳои табақаҳои ба ҳам зид торафт афзуда, синфи пешқадами ҷомеаи нави шӯравӣ – коргаронро ба сари қудрат меорад, ки созандагон ва иқтидори ҷомеаи навбунёд буданд. Тамоми хати сюжет дар баробари нишон додани воқеаю ҳодисаҳои ҷараёndoшта, ба амал ва ҳаракатҳои «айёрони» ва бадхоҳонаи Қутбия равона карда шудааст. Қутбияе, ки монанди мор дар дил «заҳр» дошт ва бо тинати бадхоҳонаи худ боиси марги ҷавонмарди мубориз ва фаъоли ҷамъияти навсозанда - Саид мегардад. Ҳарчанд ки нависанда табиат, иродаю матонат ва ботини симоҳои офаридаашро пурра ва ҳамаҷониба накушодааст, бо вучуди он қисса мавзую муҳтавои муҳимми таърихию инъикос намудааст, ки пас аз инқилоби Бухоро ба амал омада буданд. Ҳаминро ҳам ба назар гирифта лозим аст, ки дар солҳои 30-40-уми қарни ХХ Ҷ. Иқромӣ навқалам буд ва дар баробари эҷоди ҳикояҳои зиёд навиштани қиссаҳо бо жанру сабки нав аз нависанда на танҳо истеъдод, балки ҷасорати махсусро талаб мекард. Бо вучуди он бо эҷоди қиссаи «Тирмор» ба Ҷ. Иқромӣ ҳақиқати воқеиро тасвир намудан муяссар гардидааст.

Дар соли 1933 Ҷ. Иқромӣ қиссаи дигари худ «Ду ҳафта»-ро таълиф кард. Иқромӣ баъд аз «тарҷумани асари Лебединский «Ҳафта»-ро анҷом додан, «Ду ҳафта»-ро навишт [9, 129]. Дар маҷаллаи адабии «Барои адабиёти сотсиалистӣ» «Ду ҳафта» ҳикоя ном бурда шудааст. Бинобар он ки дар ин давр жанрҳои адабӣ дар адабиёти тоҷик нав ташаккул ёфта истода буд ва нависандагон дар ҳудуд гузоштани байни жанрҳо ҳикоя, повест ё роман ва монанди инҳо баъзан ба иштибоҳ роҳ меоданд.

Қиссаи «Ду ҳафта» зиддияту мубориза ва бедории шуури як нафар муздури бой – Тешабойро фаро гирифтааст. Нависанда дар мисоли хидмати панҷоҳсолаи Тешабой дар даргоҳи бой ҳаёти ҳазорҳо нафар мардуми одии меҳнаткашро, ки тамоми умри худ меҳнати вазнин ва тоқатфарсо карда, бар ивази он танҳо таҳқиру ранҷ ва нодорӣ медиданд, қисса менамояд. Тешабой бо вучуди бар ивази заҳмати чандинсола ва шунидани таҳқиру муносибати бади хӯчаинон нисбат ин афрод бадиеро раво дидан муносиб намедид. Вай ба ин нигоҳ накарда, носипос будан намехост. «Нону намак»-и хӯрдаашро, гарчанде ки бо меҳнат меёфт, пешпо задани набуд. Бинобар он ӯ писари хӯчаини худ – Ҳамдамро, ки дар пеши чашмони ӯ ба камол расида буд ва нисбаташ меҳру муҳаббате дошт, аз назари писараш пинҳон мекунад. Нависанда вазъи рӯхию азоби бонитинии Тешабойро чунин тасвир мекунад: «Дар ин рӯзҳо танҳо ду кор дили ӯро меранҷонид ду кор ӯро беҳузур мекард: яке ба Ҳамдам ба таври пинҳонӣ хӯрок пазонда истодан, дувум ба писараш – Шер, ки командири калтакдорон буд, гап задан, дар бораи Ҳамдам ва кучо пинҳон шудани ӯ дарак додан. Инак ин ду бор, ин ду ҳолат, ки дар як тараф писар ва дар як тараф «нону намак» меистод ба ӯ вазнин намуд, вай намехост, ки ба писараш ҷойи Ҳамдамро нишон диҳад» [5, 49]. Шер падарашро аз ҳаёти қаблӣ, ки пур аз ғаму кулфат ва ранҷу кулфатҳо буд, меҳост ба роҳи нави зинадагӣ, осудагӣ хушбахтӣ ҳидоят созад. Ин аст, ки ӯ маслиҳатомез ба падараш мегӯяд: «-Падар! Шумо, магар ҳамин қадар азобҳо, ҳамин қадар кулфатҳоро, ки аз дасти ин бойҳо дидаед, фаромӯш кардаед? Магар несту нобудии инҳоро намехоҳед? Ё ки боз гашта омадани онҳоро фикр карда гаштаед-мӣ? – Ман медонам, Шумо аз воҳимаи панҷоҳсола ханӯз халос нашудаед, натарсед, падар!» [5? 49]. Аммо танҳо пас аз рафтор ва амали писари бой – Ҳамдам, ки фарзанди ягонааш, командири калтакдорони сурх – Шерро ба қатл расонид, дардили мӯйсафед оташи интиқом, муборизаро бедор мекунад.

Бо ин тариқ нависанда дар симои Тешабойи солхӯрда пурсабрию садоқатӣ ва сипосгузории мардуми одиро нишон медиҳад.

Дар қисса якҷанд симоҳои дигар ба монанди Ниёзов, Красниаков, Муҳаммадалӣ, ки дар рафти воқеаҳо тасвир шудаанд, амал мекунанд. Нависанда дар қисса танҳо як лаҳзаи воқеаҳою ҳодисаҳои ҳавлии бой, дар мавриди гурези онҳо аз калтакдорони сурх ва ҷойгиршавии онҳо дар ҳавлӣ, ба қатл расонида шудани Шер – писари Тешабойро овардааст. Ҳамин як лаҳза ҳам ба рӯйдодҳои муҳимми он давр далоят медиҳанд, ки нависанда онро бо дарк ва диди хеш қаламдод намудааст.

Адабиёт

1. Амонов Р. Сухани нав дар бораи Бухоро дар кит: эҷодиёти бадеӣ, халқ ва замон / Р. Амонов. – Душанбе, 1970.
2. Бақозода Ҷ. Корномаи нависанда. Посдорони насри муосири тоҷик: Маҷмӯи мақолаҳо ба ифтихори 100-солагии нависандагони халқии Тоҷикистон Раҳим Ҷалил ва Ҷалол Иқромӣ. – Хучанд: Нури маърифат, 2009, С. 114.
3. Ғанӣ Абдулло. Ҷалол Иқромӣ ва эҷодиёти ӯ / Ғ. Абдулло. – Сталинобод, 1934.
4. Иқромӣ Ҷ. Асарҳои мунтахаб иборат аз се ҷилд. ҷ. 1. - Душанбе «Адиб», 1987, С. 86.
5. Иқромӣ Ҷ. Ду ҳафта. // Барои адабиёти сотсиалистӣ, №1-2, 4- 6, 1933, С. 49.
6. Иқромӣ Ҷ. Устои ман, мактаби ман, худи ман / Ҷ. Иқромӣ. – Душанбе, Ирфон, 1970.
7. Мирзозода Х. Дар бораи «Тирмор» / Х. Мирзозода // БАС, №5, 1936.
8. Муҳаммадҷон Шақурии Бухороӣ. Нигоҳе ба адабиёти тоҷикии садаи бист / М. Шақури. – Душанбе, 2006. – С. 288.
9. Набавӣ А. Марди ҳунар ва ҷомеаи худкома. Посдорони насри муосири тоҷик: Маҷмӯи мақолаҳо ба ифтихори 100-солагии нависандагони халқии Тоҷикистон Раҳим Ҷалил ва Ҷалол Иқромӣ. – Хучанд: Нури маърифат, 2009. – С. 123. (248с.).
10. Набиев, А. Эҷоди бадеӣ, инсон ва замон / А. Набиев. – Душанбе: Ирфон, 1983. – 126 с. ;
11. Набавӣ, А. Посдорони насри муосири тоҷик: Маҷмӯи мақолаҳо ба ифтихори 100-солагии нависандагони халқии Тоҷикистон Раҳим Ҷалил ва Ҷалол Иқромӣ. – Хучанд: Нури маърифат, 2009, 248с.
12. Хусейнзода Ш. Ҷалол Иқромӣ / Ш. Хусейнзода. – Сталинобод, 1959. – С. 20.
13. Таърихи адабиёти советии тоҷик (инкишофи жанрҳо), ҷ. 2, Душанбе, Дониш, 1978, с. 36.
14. Худойдодов Б. Ҷалол Иқромӣ / Б. Худойдодов. – Душанбе, 1969.
15. Шақурии М. Б. Диди эстетикаи халқ ва насри реалистӣ. - «Нури маърифат», Хучанд, 2006, С. 55-56.
16. Шуқуров М., Демидчик Л. Насри Ҷалол Иқромӣ. - Душанбе, «Ирфон», 1979, С. 17. (139с.)
17. Энциклопедияи адабиёт ва санъат. ҷ. 1. С. 498.

ХОШИМОВА Х. А.

ЛИТЕРАТУРНОЕ ТВОРЧЕСТВО ДЖ. ИКРАМИ В 30-40 ГОДЫ XX В.

В статье рассматривается литературное творчество одного из последователей С. Айни, Дж. Икрами. Писатель в течение одного десятилетия, 30-40 годы XX века, написал четыре повести содержания, которых раскрывает и определяет значение, автор статьи. Данные повести подготовили почву для формирования таджикской повести и сыграли важную роль в таджикской прозе советского периода. Несомненно, С. Айни внес огромный вклад в литературном предводительстве писателя Дж. Икрами, что особенно подчеркивается автором статьи. Также автор статьи пришел к выводу, что литературная жизнь таджикских писателей в течение 30-40-х годов XX века была сложной, так как исторические и политические перемены, начало новой формации, возникновение социально-культурных изменений и противоречия того периода не могли не повлиять на литераторов.

Ключевые слова: литература, творчество, писатель, повесть, содержание, вклад, изменения, культура.

HOSHIMOVA H.A.

LITERARY CREATIVITY OF J. IKRAMI IN 30-40 THS

The article deals with the literary work are one of the followers of S. Aini, J. Ikrami. A writer for a decade, 30-40 years of the twentieth century, wrote four novels of content, which reveals and defines the value of the author. These novels paved the way for the formation of the Tajik stories and played an important role in Tajik prose of the Soviet period. Undoubtedly, Aini made a huge contribution to the leadership of the literary writer J. Ikrami that is particularly emphasized by the author. Also, the author came to the conclusion that the literary life of Tajik writers for 30-40-ies of XX century was difficult, as the historical and political changes, the beginning of a new pharmacy, the emergence of social and cultural change and the contradiction of that period could not affect the writers.

Keywords: literature, art, writer, story, content contribution, changes culture.